

EUROPA'S CHRISTELIJKE WORTELS

Beste voortrekster, beste voortrekker

De eerste helft van de naam 'Euromoot' staat voor Europa. Hét Europa dat we op ons uniform dragen, hét Europa dat we beloven te dienen wanneer we onze scoutsbelofte hernieuwen voor de roverstrek en het voortrekstersengagement.

Hoewel het concept 'Europa' ons bekend is, is het niet gemakkelijk om het helemaal te vatten. Laten we er samen even bij stilstaan.

Is Europa een regio die duidelijk afgebakend is door natuurlijke grenzen?

Op school heb ik geleerd dat Europa de regio is die zich tussen de Atlantische Oceaan en de Oeral bevindt. Deze definitie komt echter niet overeen met de politieke realiteit, zowel die van vroeger als die van nu: Rusland strekt zich namelijk uit tot de Stille Oceaan en de Beringstraat.

In de geopolitieke context van de Koude Oorlog werd Europa vaak zo beschreven door de leiders van het "Westen", en meer bepaald Generaal de Gaulle, om duidelijk te stellen dat Europa zich niet enkel beperkte tot het westelijke gedeelte, maar ook Oost-Europese landen omvatte, die toen communistisch waren.

Is Europa een realiteit die ontstond uit een gemeenschappelijke geschiedenis?

Was het dan meer een gemeenschappelijke geschiedenis die leidde tot het ontstaan van Europa?

Het Romeinse Rijk strekte zich uit rond het Middellandse Zeegebied en is dus meer een mediterrane rijk dan een Europees rijk.

Vervolgens volgden de verschillende rijken elkaar door de eeuwen heen op. Deze omvatten telkens slechts een stukje van Europa. Wanneer we 2000 jaar evolutie van Europese grenzen bestuderen, wordt het duidelijk hoe beweeglijk ze zijn en welke specifieke en complexe context ze hebben vormgegeven.

Is Europa eerder een culturele constructie?

Op dit vlak moeten we eveneens voorzichtig zijn. Zo evolueert de cultuur in het Oosten en in het Westen verschillend sinds de scheiding tussen het Oost- en West-Romeinse keizerrijk in 395. In 1054, 650 jaar later, is net dat culturele verschil één van de grootste oorzaken van het schisma dat katholieken en orthodoxen van elkaar gescheiden heeft.

Die culturele verschillen vinden we ook terug tot in de manier waarop we ons geloof beleven. Zo is de "zin van het heilige" heel erg geworteld in de oosterse christelijke traditie, tot in de liturgie. In het Westen daarentegen is het debat tussen geloof en rede meer ontwikkeld.

Is Europa een territorium dat gekenmerkt wordt door zijn christelijke wortels?

Al sinds de Middeleeuwen heeft het Christendom een heel belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling en de eenmaking van Europa. Een aantal voorbeelden maken dit duidelijk:

- De grote religieuze ordes hebben zich over heel Europa gevestigd. In hun bibliotheken hebben ze door de eeuwen heen zowel profane als religieuze kennis en wijsheid verzameld en gekopieerd. Ze hebben de eerste universiteiten opgericht, die al samenwerkten nog lang voor er sprake was van uitwisselingsprogramma's zoals Erasmus. Weet je bovendien dat Erasmus een priester-theoloog was aan wie de paus gevraagd had of hij kardinaal wilde worden?
- Bedevaarders mochten vrij reizen doorheen Europa, of het nu was om naar Compostella of Rome te gaan, zoals dat het hedendaagse principe van vrij verkeer van goederen en personen betaamt.
- Tot slot waren er de architecten en bouwheren die door Europa reisden. Dit zorgde voor grote gelijkenissen tussen de meeste Europese kathedralen en meesterwerken zowel op spiritueel, architecturaal als cultureel vlak.

Vandaag de dag wordt deze bevestiging van de christelijke, of preciezer, joods-christelijke wortels van Europa moeilijk aanvaard en leiden ze zelfs tot polemiek in sommige westerse landen. Het is nochtans net op die wortels dat de stichtende leden van de Europese instellingen (die later de Raad van Europa en de Europese Unie werden) verder bouwden. Zo baseerden de twee geëngageerde katholieken Robert Schuman en Alcide de Gasperi zich op de sociale doctrine van de Kerk om een gemeenschappelijke en vredelievende toekomst uit te tekenen. Laten we niet vergeten dat het Europa van 1945, na twee wereldoorlogen, volledig in puin lag, zowel letterlijk als economisch, en dat men op zoek was naar zingeving, zowel op spiritueel als op politiek vlak.

Is Europa een territorium dat gekenmerkt wordt door zijn christelijke wortels?

Al sinds de Middeleeuwen heeft het Christendom een heel belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling en de eenmaking van Europa. Een aantal voorbeelden maken dit duidelijk:

- De grote religieuze ordes hebben zich over heel Europa gevestigd. In hun bibliotheken hebben ze door de eeuwen heen zowel profane als religieuze kennis en wijsheid verzameld en gekopieerd. Ze hebben de eerste universiteiten opgericht, die al samenwerkten nog lang voor er sprake was van uitwisselingsprogramma's zoals Erasmus. Weet je bovendien dat Erasmus een priester-theoloog was aan wie de paus gevraagd had of hij kardinaal wilde worden?
- Bedevaarders mochten vrij reizen doorheen Europa, of het nu was om naar Compostella of Rome te gaan, zoals dat het hedendaagse principe van vrij verkeer van goederen en personen betaamt.
- Tot slot waren er de architecten en bouwheren die door Europa reisden. Dit zorgde voor grote gelijkenissen tussen de meeste Europese kathedralen en meesterwerken zowel op spiritueel, architecturaal als cultureel vlak.

Vandaag de dag wordt deze bevestiging van de christelijke, of preciezer, joods-christelijke wortels van Europa moeilijk aanvaard en leiden ze zelfs tot polemiek in sommige westerse landen. Het is nochtans net op die wortels dat de stichtende leden van de Europese instellingen (die later de Raad van Europa en de Europese Unie werden) verder bouwden. Zo baseerden de twee geëngageerde katholieken Robert Schuman en Alcide de Gasperi zich op de sociale doctrine van de Kerk om een gemeenschappelijke en vredelievende toekomst uit te tekenen. Laten we niet vergeten dat het Europa van 1945, na twee wereldoorlogen, volledig in puin lag, zowel letterlijk als economisch, en dat men op zoek was naar zingeving, zowel op spiritueel als op politiek vlak.

En als we nu terug bij het begin kwamen, Europascouts en -gidsen?

Dit deel van de geschiedenis heeft meteen betrekking op onszelf. Zelfs binnen onze eigen beweging vinden we de inzichten van Robert Schuman terug, zoals bijvoorbeeld:

- in een strofe van het beloftelied, dat eigen is aan onze beweging:

“ Voorbij de grenzen van mijn land, reik ik mijn hand Europa zal er wezen, ons vaderland”

- in ons tweede principe:
“Trouw aan zijn/haar vaderland is de scout/gids voorstander van een verenigd en broederlijk Europa”
- in onze fundamentele teksten (canonieke statuten):
“Over de nationale grenzen heen wil de Unie een echte christelijke levensgemeenschap vormen voor jongeren uit verschillende Europese landen. Juist daardoor wil ze deelnemen aan de bewustwording dat de Europese volkeren een gemeenschap vormen, door tegelijkertijd een gezonde cultuur te ontwikkelen van alle nationale waarden die de verschillende uitdrukkingsvormen van ons gemeenschappelijk patrimonium weergeven”.

Om deze meditatie af te sluiten, geef ik het woord aan de Heilige Johannes Paulus II, die zich in augustus 2013 tot ons richtte:

“Beste Europascouts en -gidsen, jullie zijn een waardevolle gift, niet enkel voor de Kerk, maar ook voor het nieuwe Europa waar jullie deel van uitmaken. Jullie worden geroepen om, jong en vurig als jullie zijn, deel te nemen aan de bouw van een Europa van en voor alle volkeren, opdat ieder mens zich erkend weet in de waardigheid die hij heeft als geliefd kind van God en opdat er een maatschappij zou groeien die gebaseerd is op solidariteit en broederlijke naastenliefde.”

Remy RS